

نشریه اکونومیست: آذربایجان با نگرانی اخبار مربوط به عادی شدن روابط بین ترکیه و ارمنستان را دنبال ...

روابط آذربایجان و ترکیه پیشتر به دلیل سخت گیری های ترکیه در قبال طرح خط لوله گاز نابوکو به سمت اروپا که تامین کنند هدف استراتژیک باکو برای ارسال گاز به اروپاست مختل شده است

سرویس آذربایجان/خبرگزاری آران
خبرگزاری آران / سرویس آذربایجان : نشریه اکونومیست در مقاله ای به تشریح علل نگرانی جمهوری آذربایجان از نزدیکی ترکیه و ارمنستان پرداخت. در این مقاله آمده است که آذربایجان با نگرانی اخبار مربوط به عادی شدن روابط بین ترکیه و ارمنستان را دنبال می کند یعنی مسیری که می تواند به رفع تحریم های ترکیه بر علیه ارمنستان و کاهش فشار بر ارمنستان برای توافق با آذربایجان بر سر منطقه قره باغ بینجامد.

روابط آذربایجان و ترکیه پیشتر به دلیل سخت گیری های ترکیه در قبال طرح خط لوله گاز نابوکو به سمت اروپا که تامین کنند هدف استراتژیک باکو برای ارسال گاز به اروپاست مختل شده است. در حالیکه مناسبات دو کشور به پایین ترین سطح در 17 سال گذشته رسیده دورنمای تحقق یک قرارداد گاز بین آذربایجان و روسیه بیش از هر زمان دیگر محتمل به نظر می رسد.

وزرای خارجه ترکیه و ارمنستان در 24 آوریل توافق برسر یک نقشه راه برای عادی سازی مناسبات را اعلام کردند هرچند که هنوز سندی امضا نشده اما پیش بینی می شود که طبق این توافق خطوط مرزی دو کشور به تدریج بازگشایی شده و یک کمیسیون مشترک به بررسی مناقشه کشتار ارمنه در ترکیه در سال 1915 بپردازد یعنی واقعه ای که ترکیه منکر آن است.

انتظار می رود که عادی سازی روابط زمان بر باشد و مساله کشتار ارمنه به سادگی قابل حل نیست و علاوه بر آن ارمنستان می بایست ترکیه را در محدوده مرزهای فعلی آن به رسمیت بشناسد. آذربایجان نگران است که موضوع بازگشایی مرزها که در دهه نود میلادی به عنوان مجازات اشغال قره باغ توسط ارمنستان بسته شد یکی از عواقب این عادی سازی باشد زیرا بدین ترتیب فشار بر ارمنستان برای حل و فصل قره باغ که از سوی آذربایجان اشغالگری محسوب می شود کاهش خواهد یافت.

بازگشایی مرزها برای ترکیه از نظر رونق اقتصادی نواحی مرزی مهم است اما برای ارمنستان بسیار مهم تر تلقی می شود زیرا در حال حاضر این کشور تحت محاصره اقتصادی از سوی ترکیه و آذربایجان قرار دارد. هرچند مناسبات ارمنستان با ایران خوب است اما ناگزیر است که اکثر صادرات و واردات خود را از مسیر گرجستان صورت دهد که این محدودیت بر توسعه تجارت این کشور تأثیر منفی گذاشته و با افزودن قیمت ها سبب توسعه انحصارگری های اقتصادی در ارمنستان شده است.

آذربایجان که محاصره اقتصادی ارمنستان را یک اهرم مهم برای فشار بر ارمنستان جهت حل و فصل مناقش قره باغ می داند می گوید که گشایش مرز ترکیه و ارمنستان می تواند به تنش زایی در منطقه بینجامد.

قضیه قره باغ حدود پانزده سال است که بدون هیچ پیشرفتی ادامه داشته و در این میان پذیرش حفظ وضعیت فعلی قره باغ برای آذربایجان سخت تر است زیرا حدود 15 درصد از خاک این کشور اشغال شده و علاوه بر آن هفت ناحیه دیگر در درون مرز های بین المللی آذربایجان در حال حاضر در اختیار ارمنی های قره باغ است.

به دنبال جنگ روسیه و گرجستان در اوت 2008 احتمال توسل آذربایجان به زور برای حل این مناقشه بسیار کاهش یافته است زیرا یک واکنش شدید از سوی روسیه بسیار محتمل به نظر می رسد. این وضعیت سبب اولویت یافتن مسیر های سیاسی شده است در عین حال با حذف تحریم ها انگیزه ارمنستان برای امتیازدادن به آذربایجان کاهش می یابد. هر چند که ترکیه اطمینان داده که عادی سازی روابط با ارمنستان لطمه ای به حل و فصل مناقشه قره باغ نخواهد زد اما آذربایجان از کاهش فشار بر ارمنستان آسوده خاطر نیست.

از سوی دیگر آذربایجان صادرکننده نفت به کشورهای غربی توسط خط لوله باکو-تفلیس-جیهان است که به بندر جیهان ترکیه به مدیترانه ختم می شود. همچنین یک خط لوله گاز از حوزه گازی شاه دنیز آذربایجان در دریای خزر به سمت گرجستان و ترکیه کشیده شده است.

با ساخت خط دوم گاز از آذربایجان به اروپا به نام خط نابوکو انتظار می رود که تولید افزوده حوزه شاه دنیز در سالهای 2014 تا 2016 به اتحادیه اروپا فروخته شود اما این خط لوله از ترکیه می گذرد و ترکیه در این زمینه کارشکنی هایی داشته که بعضا به بهره گیری ترکیه از این اهرم برای پیوستن به اتحادیه اروپا مربوط می شود. از سوی دیگر ترکیه نمی خواهد که تنها یک حق ترانزیت از خط لوله نابوکو دریافت کند بلکه خواهان آن است که به عنوان یک واسطه انرژی را از آذربایجان بخرد و پس از برداشت برای مصرف داخلی بقیه را به اروپا بفروشد.

اما کنسرسیوم نابوکو این طرح ترکیه را غیر قابل قبول می داند و در نتیجه آذربایجان از گسترش مناسبات انرژی با اروپا باز مانده است. با توجه به این مشکل آذربایجان برای صدور گاز مسیر روسیه را در دست بررسی دارد و شرکت نفت و گاز این کشور یک تفاهم نامه با "گاز پوم" شرکت دولتی گاز روسیه به امضا رسانده که راه را بر مذاکرات دوجانبه برای صدور گاز آذربایجان به روسیه از سال 2010 می گشاید. این گاز از طریق خط لوله فعلی بین باکو و شهر مرزی "نووو فیلیا" در داغستان به نواحی شمالی قفقاز ارسال خواهد شد.

روسیه در نظر دارد که قیمت گاز مزبور را مطابق با پیشنهاد آذربایجان به اروپا بپردازد و هر چند که این گاز ضرورتا از حوزه شاه دنیز تامین نمی شود اما این واقعیت که آذربایجان مسیر روسیه را برای صدور گاز در نظر گرفته میبایست سبب نگرانی حامیان طرح نابوکو شود.

در مورد صدور گاز تصمیم گیرنده نهایی الهام علی اف رئیس جمهور آذربایجان است که به نظر می رسد هنوز صدور از مسیر غربی را ترجیح می دهد اما با گذشت زمان هیچ پیشرفتی در طرح نابوکو به چشم نمی خورد و از این رو پیشنهاد گازپروم هنوز یک گزینه مطرح محسوب می شود به ویژه آنکه زیرساخت اجرای این طرح هم اکنون موجود است. اما در مجموع آذربایجان قصد ندارد که کاملا در حوزه انرژی روسیه قرار گیرد و مسیر های دیگر نیز فعال خواهند بود.

در اوائل 2009 روابط روسیه و آذربایجان به دلیل گزارشهایی درباره تامین تجهیزات نظامی ارمنستان از جانب مسکو به ارزش هشتصد میلیون دلار در 2008 به سردی گرایید هر چند که این گزارش را روسیه تکذیب کرد.

در مارس 2009 سرگی لاوروف وزیر خارجه روسیه برای توسعه همکاری ها به باکو رفت و با علی اف مذاکره کرد. لاوروف در این سفر علاقمندی روسیه را به تمدید یک قرارداد اجاره درباره ایستگاه راداری "کابالا" بعد از انقضای آن در 2012 ابراز کرد اما همتای آذری وی گفت که کشورش قصد تجدید قرارداد و یا تحویل آن به کشور ثالثی را ندارد و تأکید کرد که آذربایجان با کشورهای غربی در مسائل امنیتی همکاری دارد.

در ماه مارس آذربایجان میزبان یک کنفرانس درباره بهبود زنجیره تدارکات نظامی ناتو برای عملیات در افغانستان بود که در آن مقامات آمریکایی ناتو ترکیه گرجستان و آذربایجان توافق کردند که یک پایگاه ترانزیتی در این کشور برپا کنند. روسیه نگران است که این پایگاه در نهایت به یک پایگاه نظامی ناتو و یا آمریکا بدل شود. پایان پیام.